

Menkıbelerle Yapılan Söyleşilerin Lise Öğrencilerin Esnek Dayanıklılık Düzeylerine ve Sınavda Kopya Çekme Eğilimlerine Olan Etkisinin İncelenmesi

Investigation The Effects of Interviews with Legends On High School Students' Resilience And Tendency to Cheat in Exams

ÖZET

Hayatlarıyla insanlara rehberlik eden peygamberlerin menkıbeleri insanların doğru yolu bulmasında, sosyal hayatın normlarının dikkate alınmasında, ahlaki ilkelere bağlılıkta yol gösterici olmuştur. Özellikle son yıllarda toplumlarda yaşanan yozlaşmalar doğruluk ve dürüstlük anlayışına nüfuz eden sıradanlaşan yanlışlar bu ihtiyacı giderek daha belirgin kılmıştır. Geçmişte yaşanan hadiselerde peygamberlerin inançlarındaki kararlılık, yapılan sıkıntılara karşı verdikleri mücadeleler insanlığa rehber olmuştur. Rol model almada etkili olan bu yaklaşımların öğrenciler tarafından da fark edilmesi önemli bir değerdir. Bu sebeple araştırmada, peygamberlerin yaşamlarındaki doğruluk ve dürüstlükten taviz vermeyen yaşantılarını konu edinen menkıbeler referans alınmıştır. Söyleşilerle haftalık periyotlarda yapılan uygulamaların öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeylerine ve kopya çekme davranışlarına etkisi incelenmiştir. Farklı sınıf düzeylerinden 205 öğrenci grubuna uygulanan anket sonucunda 22 kişilik homojen puan dağılımına sahip katılımcı bir deney grubu oluşturularak argümantasyon temelli tartışmalarla peygamberlerin esnek dayanıklılıkları incelenmiş 8 hafta süren uygulama sürecinde her hafta bir peygamberin hayatı araştırılmıştır. İstatiksel anlamda bağımlı ve bağımsız gruplar t-Testinin kullanıldığı yarı yapılandırılmış görüşmelerle desteklenen araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda nicel ve nitel verilerin birbirini desteklediği, öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeylerinde anlamlı yükselişlerin belirlendiği, ayrıca kopya çekme eğilimlerinde düşüşlerin tespit edildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rol model, Peygamber hayatları, Kopya çekme, Esnek dayanıklılık.

ABSTRACT

The stories of the prophets, who guided people through their lives, have guided people in finding the right path, taking into account the norms of social life, and adhering to moral principles. Especially in recent years, the corruption in societies and the commonplace mistakes that have penetrated the understanding of truth and honesty have made this need increasingly evident. The determination of the prophets' beliefs and their struggles against the difficulties in the past events have guided humanity. It is an important value for students to recognize these approaches, which are effective in role modeling. For this reason, in the research, legends about the lives of the prophets who did not compromise on truth and honesty were taken as reference. The effects of weekly practices on students' resilience levels and cheating behaviors were examined through interviews. As a result of the survey applied to a group of 205 students from different grade levels, a participant experimental group with a homogeneous score distribution of 22 people was formed and the flexible endurance of the prophets was examined with argumentation-based discussions and the life of a prophet was investigated every week during the 7-week application process. Statistically dependent and independent groups in the mixed method were used in the research, which was supported by semi-structured interviews using the t-Test. As a result of the research, it has been seen that quantitative and qualitative data support each other, significant increases in students' flexible endurance levels have been determined, as well as decreases in their copying tendencies have been detected.

Keywords: Role modeling, Prophetic lives, Tendency to copy, Resilience.

GİRİŞ

Günümüzde adından sıklıkla söz edilen değerler eğitimi kavramı yirmi otuz yıl öncesinde milli eğitim müfredatımıza böyle bir kavram olarak yer almıyordu. Geline nokta gerekliliklerde gerek okullarda gerek çevrede ahlaki yozlaşmalar değerler eğitime daha fazla önem verilmesini gerekli kılmıştır. 2024 yılı başında yenilenen eğitim programında da değerler eğitime bir çok disiplinin içinde yer verilmiştir. Ayrıca bakanlığın ÇEDES projesi “Çevremi Duyarlıyım Değerlerime Sahip Çıkıyorum” gibi bazı projelerle öğrencinin milli, manevi değerler üzerine yetişmelerine son yıllarda büyük önem verdiği görülmektedir. Öğrencilerin doğru rol model alacağı kişilerin

Cüneyt Altan Altay¹
İrem Tıncılıç²
Rümeysa Özdemir³
Elif Yağmur Garip⁴

How to Cite This Article

Altay, C. A., Tıncılıç, İ., Özdemir, R., & Garip, E. Y. (2024). “Menkıbelerle Yapılan Söyleşilerin Lise Öğrencilerin Esnek Dayanıklılık Düzeylerine ve Sınavda Kopya Çekme Eğilimlerine Olan Etkisinin İncelenmesi” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:10; pp:1705-1711. DOI: <https://doi.org/1697-1704>

Arrival: 29 June 2024

Published: 25 October 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr., Öğretmen, Keçiören Sosyal Bilimler Lisesi, Ankara, Türkiye.

² Öğrenci, Keçiören Sosyal Bilimler Lisesi, Ankara, Türkiye

³ Öğrenci, Keçiören Sosyal Bilimler Lisesi, Ankara, Türkiye

⁴ Öğrenci, Keçiören Sosyal Bilimler Lisesi, Ankara, Türkiye

hayatlarının geçtiği Türk İslam coğrafyasında yaşanan tarihi zorlu hayatlardan empati kurularak alınabilecek pek çok ders vardır. Çünkü herkes için aynı sıklık ve zorlukta olmasa da hayat her an karşımıza çıkabilen sorunlarla doludur. Fakat karşımıza çıkan sorunlarla baş edebilmekte gerekir. Bu baş edebilme durumu psikolojide esnek dayanıklılık olarak adlandırılmaktadır. Esnek dayanıklılık kavramı kısaca kişinin olumsuz olaylar sonucu gösterebildiği pozitif davranışlar bütünü olarak nitelendirilir (Sezer,2022).

Esnek dayanıklılığı yüksek bireyler çevrelerindeki olumsuz etkenleri sorun olarak görüp onları yok etmeye çalışmaktansa bu olumsuz etkenleri olabilecek en iyi şekilde karşılamayı hedefler, bu tutum günlük hayatta kişinin işine yaradığı gibi daha önemli konularda da işe yarar. bu önemli konulardan birisi de kopya çekme eğilimidir. Kopya çekme eğiliminin temel sebepleri kopyanın yanlış olabileceğini anlayamama, kişinin çalışma alışkanlığını kazanmamış olması, kişilik bozuklukları gibi etkenlerdir (, 1966). Aynı zamanda aile, aksan vb. gibi çeşitli baskı etkenlerinden dolayı öğrencinin kendini yetersiz görmesi ve sınavlarda hak yeme, dürüst olmama, hakkı olmayana alma gibi gayriahlaki davranışlarda bulunmaya çalışmasıdır. Bu sorun örgün eğitimde haksız rekabete, adaletsiz değerlendirmelere hatta zorbalığa kadar uzanan sorunlara sebep olmaktadır. Öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeyinin artırılması kopya çekme eğilimi için önemli bir çözüm yoludur. Bu proje kapsamında yapılan araştırmalarda esnek dayanıklılık düzeyini arttırmanın 10 farklı yolu olduğu tespit edilmiştir.

Bunlar;

- ✓ Rol Model Etkisi
- ✓ Fiziksel Aktivite
- ✓ Mümkün Olan En İyi Benlik 4- EMDR terapisi
- ✓ İyimserlik ve olumlu duygular
- ✓ Stresi göğüslemeye gönüllü olmak
- ✓ Sosyal ilişki yardımı
- ✓ Değerlere Dayalı yaklaşım
- ✓ Duygu Düzenleme 10- Etkiyi etiketleme

şeklinde sıralanır (Sezer,2022).

Öğrencilerin kopya çekme eğilimine sebep olan davranışlara sahip olmasında rol model aldığı kişiler, karakterler önemli ölçüde etki etmektedir şayet rol model aldığı kişiler güzel ahlak ve esnek dayanıklılık yönüyle ön planda biri ise öğrencinin kopya çekme eğiliminin azalması durumu söz konusudur. Öğrenciler yaşları gereği herhangi bir ünlü insan modelini istemsizce rol model alırlar bu da projemizde izlenen yol için büyük bir etkidir. Güzel ahlak, zorluklara karşı direnç konusunda akla ilk gelen kişiler peygamberlerdir. Peygamberlerin pes etmeden, birçok hakarete, baskıya, zulme rağmen olumlu sonuç almasalar bile azimle sorumluluklarını yerine getirmeleri dikkate alındığında; öğrenciler bu kişileri rol model edinirlerse kendileri içinde güçlü, güzel ahlaklı, doğru ve dürüst bir karakter inşa edebilirler. Öğrencilerin kopya çekmek için hep bir mazereti vardır fakat peygamber hayatlarına baktığımızda aslında sunulan sebeplerden hiçbirinin bir mazeret olmadığını görmekteyiz.

Amaç

Rol model etkisinin esnek dayanıklılığı arttırmanın çeşitli yollarından en uygulanılabilir ve kalabalık kitle üzerinde en kolay çalışılabilen yol olduğu araştırmalar kapsamında tespit edilmiştir. Rol model etkisi: Kişinin çeşitli alanlarda güçlü olarak bilinen, tarihte bir takım badireler atlatmış, çeşitli başarılar elde etmiş önemli kişilerin yaşadıkları zorluklara rağmen pes etmeden kendi yollarında güçlü adımlar atarak gittiğini görüp bahsi geçen kişilerin bu yönlerinden ilham alması ve kendi hayatında iyi yönde değişiklikler yapmasıdır. Rol model etkisi okul çağındaki çocuklar için en etkili yöntemdir çünkü okul çağındaki çocuklar bu dönemlerde bir karakter arayışındadırlar ve rol model etkisi ile zaten istemsizce bir büyüğü örnek alırlar. Bu konuda çocukların doğru seçimi yapabilmesi, doğru karakteri esas alması çocuğun kendisi, ailesi, akabinde tüm toplum için önem teşkil etmektedir. Bu yüzden projemizde çocuklar için en iyi örnek teşkil eden kişilerin hayatları örnek alınmıştır. Lise düzeyindeki öğrencilerin %50'sinin rol model olarak medya ünlülerin, %2'sinin ise dini figürlerimizi tercih ettiği görülmektedir(Karaboğa, 2019). Fakat peygamberler güzel ahlak konusunda örnek oldukları gibi zorluklara direnç konusunda da buldukları dönemin koşulları yüzünden oldukça güçlü bir rol model olarak görülmektedirler. Öğrencilerin peygamber hayatlarını öğrenip benimsemesi bu sayede zorluklardan etkilenmeyen, tüm koşullara karşı dürüst ve ahlaklı bireyler olmak gibi hedefler belirlemeleri ve bunun sayesinde sınavlarda kopya çekme gibi yanlış karşılanan tutumlara meyil etmemeleri bu projenin temel amacıdır. Araştırmanın problem cümleleri:

- 1.Öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeyi nedir?
- 2.Cinsiyetin esnek dayanıklılık üzerine etkisi var mıdır?
3. Peygamberlerin hayatlarını öğrenmenin öğrencilerin kopya çekme eğilimleri üzerine etkisi nasıldır?
- 4.Uygulamanın öğrencilerin esnek dayanıklılık ve kopya çekme eğilimleri üzerine etkisi nasıldır? **Yöntem**

Bu proje ön test ve son testlerin kullanıldığı, tek gruplu deney grubunun kullanıldığı bir çalışma olmakla beraber uygulama sonrası öğrencilerle yapılan görüşmelerin nitel olarak analiz edildiği bir karma yöntem çalışmasıdır. Araştırmada ayrıca tarama metodu ile 205 öğrenciye araştırmanın konusu olan esnek dayanıklılık anketi uygulanmış öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeyleri belirlenmiştir. Katılımcı grup anketler üzerinden elde edilen puanlara göre seçilmiş uygulama öncesi ön test olarak esnek dayanıklılık düzeyleri belirlenen katılımcı grubunun uygulama sonrası da bu değerleri son test olarak yeniden ölçülmüştür. Yaşantıları bizlere rehber olan peygamber hayatları, katılımcı grupta yer alan öğrencilere araştırma konusu olarak verilmiş sonrasında bir araya gelinerek söyleşilerle peygamberlerin karşılaştıkları sıkıntı ve eziyetlere karşı göstermiş oldukları sabır, hoşgörü ve dayanma güçleri ele alınarak tartışılmıştır. 8 hafta süren çalışma sonunda son testler ve son görüşmeler yapılarak projenin uygulama safhası tamamlanmıştır.

TABLolar

Bu proje ön test ve son testlerin kullanıldığı, tek gruplu deney grubunun kullanıldığı bir çalışma olmakla beraber uygulama sonrası öğrencilerle yapılan görüşmelerin nitel olarak analiz edildiği bir karma yöntem çalışmasıdır. Araştırmada ayrıca tarama metodu ile 205 öğrenciye araştırmanın konusu olan esnek dayanıklılık anketi uygulanmış öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeyleri belirlenmiştir. Katılımcı grup anketler üzerinden elde edilen puanlara göre seçilmiş uygulama öncesi ön test olarak esnek dayanıklılık düzeyleri belirlenen katılımcı grubunun uygulama sonrası da bu değerleri son test olarak yeniden ölçülmüştür. Yaşantılarıyla bizlere rehber olan İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerin hayatları alanında uzman kişilerce incelenmiş hangi peygamberlerin hayatlarının inceleneceği uygulama öncesi kararlaştırılmıştır. 8 hafta süren çalışma sonunda son testler ve son görüşmeler yapılarak projenin uygulama safhası tamamlanmıştır.

Tablo 1: Katılımcı Grupta Yer Alan Manevi Büyükler ve Hayatlarından Seçilen Konular

Grup	Hayatları İncelenen Peygamberler	Hafta
1	Yakup Aleyhisselam	1-2
2	Yusuf Aleyhisselam	3
3	Musa Aleyhisselam Zekeriya Aleyhisselam	4-5
4	İsa Aleyhisselam	6
5	Eyüp Aleyhisselam	6-7
6	İbrahim Aleyhisselam	8

Araştırmanın Katılımcı Grubu

2023- 2024 Eğitim-Öğretim yılında Ankara ilinde öğrenim gören 9, 10 ve 11. sınıf öğrencileri araştırmanın evrenini oluştururken, Ankara ili merkezinde bir devlet okulu olan sosyal bilimler lisesinde öğrenim gören 9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerinden 205 öğrenci, araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Örneklem grup içerisinde anketlerden alınan puanlara göre (düşük, orta, yüksek) 22 kişilik katılımcı deney grubu belirlenmiştir. Araştırmada deney ve kontrol gruplarına ulaşmada kolaylık olması sebebiyle kolay ulaşılabilir örneklem grubu seçilmiştir.

Deney grubu için seçilen 22 öğrencinin seçiminde ön test anketinden alınan puanlar dikkate alınmıştır. 22 öğrenci aldıkları puanlara göre düşük, orta ve yüksek olacak şekilde eşit oranda seçilmiş ayrıca öğrencilerin bu katılımcı gruba gönüllü oldukları görülmüştür.

Tablo 2: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	Katılımcı Grup (Deney)
Kız	125	16
Erkek	80	6
Toplam	205	22

Verilerin Analizi

İstatiksel analizlere öncesinde normallik testi yapılarak ile verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerine bakılmıştır.

Tablo 3: Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Esnek ön	,069	205	,018	,987	205	,063

Tablodan Shapiro -Wilk testi sonuçları görülmektedir. 205 öğrenciye uygulanan esnek dayanıklılık anketinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği ($p>.05$) görülmektedir. Bu analiz sonucunda bağımsız gruplar t-testinin yapılması kararlaştırılmıştır. Araştırmada deney grubu için ön test ve son test yapılmış ön test ve son test sonuçları bağımlı gruplar t-testi ile analiz edilmiştir. Nitel bulguların analizinde ise yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış bu görüşmeler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir

Bulgular

Projenin amaçları doğrultusunda edinilen bulgular tablolar halinde aşağıda verilmiştir. Projede öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeyleri ve cinsiyetin etkisi incelenerek bağımsız t-Testi sonuçları aşağıda verilmiştir

Tablo 4: Cinsiyet Değişkeninin Öğrencilerin Esnek Dayanıklılık Düzeylerine Etkisini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonucu

Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	Ortalama	S	Sd	t	P
Kız	125	116,98	19,21	203	0,40	.968
Erkek	80	116,87	18,37			

$N=205 * p < .05$

Öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeylerine cinsiyetin etkisi incelenmiş yapılan analiz sonucunda erkek ve kız öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>.05$). Ayrıca tablodan öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir (en düşük 33-en yüksek 165).

Tablo 5: Öntest ve Sontest Bağımlı Gruplar t- Testi Sonuçları

Ölçüm	Öğrenci Sayısı	Ortalama	S	Sd	t	P
Öntest	22	116,63	20,14	203	-2,107	.047
Sontest	22	122,45	15,43			

NİTEL BULGULAR

Projenin amaçları doğrultusunda öğrencilerle yapılan ön ve son görüşmelerde; erkek öğrenci cevapları (E.Ö.) ve kız öğrenci cevapları (K.Ö.) ile belirtilmiştir.

Ön görüşmeler

Öğrencilere yöneltilen "Bu uygulamaya neden katılmak istedin?" sorusuna öğrencilerden gelen yanıtlar şu şekildedir:

E.Ö.1:Toplumuzda din hakkında bilgi sahibi kişi sayısı az. Benim onlardan bir farkım olsun, bilmeden inanmak yerine bilerek ve öğrenerek inanmak açısından bu uygulamaya katılmak istedinim.

E.Ö.2:Bu uygulamaya en başında katılırken ahlaki açıdan insanların hayatlarına idol olmuş kişilerin bana bir şeyler katabileceğini düşündüğüm için katıldım.

K.Ö.1:Bu uygulamayı ilk duyduğumda ilgimi çekti. Çünkü genel olarak peygamberlerin hayatlarında zorluklarla karşılaştıklarını biliyoruz. Onların özelliklerinden etkilenip kendimize ders çıkarmak ve kendimizi geliştirmek isteyebiliriz.

K.Ö.2:Bu uygulamaya katılmamın amacı bu tarz konulara çok ilgili olmam. Bunlarla ilgili kitaplar, makaleler okumayı ve görüşlerimi paylaşmayı sevdiğim için bu uygulamanın bana daha çok şey katacağını düşünüyorum.

Öğrencilerden alınan cevaplar değerlendirildiğinde uygulamaya katılmak isteme nedenlerinin peygamberlerin yaşantıları hakkında bilgi sahibi olmak, bilinçli bir şekilde inanmak ve kendini geliştirmek olduğu görülmüştür.

"Uygulamanın sana ne gibi katkıları olacağını düşünüyorsun?" sorusuna ise öğrenciler:

E.Ö.1:Bu uygulama sayesinde manevi değer birikimimin artacağını düşünüyorum. Eğer yanlış yaptığım bir manevi değer var ise bunu da düzeltebileceğimi düşünüyorum.

E.Ö.2:Ahlaki açıdan parlak olan insanların ya da değerlere çok önem veren insanların hayatlarını incelemek o değerler hakkında bana farklı görüşler katabilir.

K.Ö.1:Okuyup araştırdığımız için ve münazara tarzında istişare yapığımız için bu projeden edindiğim bilgilerle kendimi geliştirebileceğimi düşünüyorum.

K.Ö.2: Peygamberleri daha iyi tanımamı sağlayacak. Din ile ilgili kafamdaki bazı soruların gideceğini düşünüyorum. Kopya neden hayatımızda var ileri yaşlarda bende olacak mı ya da neden sınavlara böyle bir düşünce ile girdiğimi öğrenmeye yardımcı olacağını düşünüyorum.

Öğrencilerin verdiği cevaplar doğrultusunda uygulamanın onlara benzer yönlerden manevi yön ağırlıklı olacak şekilde katkı sağlayacağını düşündükleri anlaşılmaktadır.

“Önceden peygamberlerin hayatları hakkında bilgi sahibi miydin, eğer bilgin var ise seni en çok ne etkiledi?” sorusuna öğrencilerden gelen cevaplar:

E.Ö.1: Birkaç tane peygamberin hayatını biliyordum. Ancak çok bilgi sahibi değildim.

E.Ö.2: Pek bilmediğim için etkilendiğim olay yoktu.

K.Ö.1: Evet peygamberler hakkında bilgi sahibiydim ama o kadar ayrıntılı bilgim olmadığı için etkilenmemiştim.

K.Ö.2: Hz. Muhammed’in (sav) hayatından her yönüyle etkilenmişim. İtaatleri de beni çok etkilemişti. Mesela ben senin peygamberinim derken bunu düşündüler mi düşünmediler mi beni gerçekten çok etkilemişti.

Öğrencilerin verdiği cevaplardan da anlaşılacağı üzere peygamberlerin hayatları hakkında bilgi birikimleri azımsanacak kadar az. Öğrencilerin yaş aralıkları düşünüldüğünde ise bu zamana kadar kendilerine rol model almaları gereken insanların yaşantılarını bilmemek onlara fayda sağlamamış eksik kalmalarına neden olmuştur.

“Peki peygamberlerin hayatlarını öğrenmek ister miydin?” sorusuna:

Tüm katılımcılar olumlu yanıt vermiş. Öğrenmeyi istediklerini dile getirmişlerdir.

Öğrencilerin bu isteklerine bakılarak kendilerine rehber arayışı içinde oldukları, örnek alınacak kişileri bulmak istekleri, kendi hayatlarına dair yol haritaları çıkarma eğiliminde oldukları söylenebilir.

Ardından öğrencilere “Kopya neden çekilir, bunda neler etkili olur?” soruları yöneltilmiş, bu sayede öğrencilerin kopya çekme eğilimi göstermelerinin nedeni anlaşılma çalışılmıştır.

E.Ö.1: Kopya insanların başarısız biri gibi gözükmemesi için çekilir. Başkalarına bir şeyler kanıtlamak ya da onlardan azar işitmek için de çekilebilir. Kişi yüksek ihtimalle ailesinden azar işitmek için de çekiyor olabilir. Çalışkan biri kopya çekmeden geçer. Kopya çekecek birisi ailesi yüzünden çeker. Başka bir sebep olduğunu düşünmüyorum.

E.Ö.2: Öğrencilerin sınavlara gerekli özeni göstermemesi ya da gösterememesi kopya çekmeye itebiliyor. Kişinin karakter yapısı veya günlük yaptığı aktiviteler, arkadaş çevresi de çok etkili. Çekilmesini etik bulsam da hak verdiğim zamanlar oluyor.

E.Ö.3: Aile baskısı. İnsanlar ailesine kendisini kanıtlamaya çalışıyor. Özellikle de babasına. Yani baba korkusu da var. Bu dayak ya da azar yemekten ziyade insan babasını gururlandırmak istediği için. Babam benimle daha iyi geçinsin gurur duysun istiyor.

K.Ö.1: Kişinin kendini yeterli bulmadığını konularda bilgi birikimi olup insanlara küçük düşmemek için çekilir. Öğrenci dalga ya da alay konusu olunca kendini kötü hissettiği için çeker. Yani psikolojik olarak.

K.Ö.2: Kendi çalışmamış olma halini bastırmak adına yapılır. Aile ilişkilerinin de etkili olduğunu düşünüyorum. Mesela ebeveynlerin kendi öğrencilik yıllarında çektikleri kopyalardan bahsetmeleri bizim davranışlarımızı ve düşüncelerimizi etkilemektedir. Bizi kopya çekmeye iter.

Öğrencilerin verdiği cevaplar değerlendirildiğine öğrencileri kopya çekmeye yönlendiren etkenler arasında ailenin ve aile baskısının önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Öğrenciler genellikle aile baskısı gibi nedenlerle kopya çekseler bile bireyin içinde olan kendini başkalarıyla kıyaslama içgüdüğü veya insanların onun hakkında kötü fikirlere kapılacağını düşünmek bireyi psikolojik yönden yıpratarak kopya çekme eğilimi göstermesine neden olmaktadır Bunların yanı sıra düzenli ve disiplinli çalışmamak ve arkadaş çevresi de bireyin bu konudaki davranış biçimini etkilemektedir.

“Sen hiç kopya çektin mi? Çektiyse neden çektin?”

E.Ö.1: Geçen sene sınav psikolojisiyle kağıdımın boş kalmasını istemediğimden çekmişim. Yine olsa çekerdim.

E.Ö.2: Hemen hemen her sınıf düzeyinde çektim. Yeteri kadar yüksek alacağımı düşündüğüm sınavlarda çekmiyorum ama imkanımın olmadığı ya da hocanın anlatmadığını düşündüğüm sınavlarda kopyaya yöneldiğim oluyor.

E.Ö.3:Bir kere hazırlık sınıfında o hataya düşmüştüm. Sonrasında kopya çeksem bile bazı şeylerin olmadığını gördüm. O günden sonra bir daha çekmemeye çalıştım ama bazı arkadaşlarım sende çek diye hâlâ önerilerde bulunuyor. Kendileri de çekiyorlar.

K.Ö.1:Aslında şöyle genel olarak dünya da kopya çekmeyen bir insan olduğunu düşünmüyorum. Bu büyük kopyalardan ziyade çok eskiden ilkokul ya da ortaokul yıllarımda kursta olan bir şeydi. İngilizce kursunda bizi çok azarlıyorlardı o yüzden çekmişim. Sonra bunun zaten yanlış bir şey olduğunu ve işe yaramadığını anladım. Kopya çeksem de aynı notu aldım ve hak etmediğim için vicdan azabına neden oldu. Bundan sonra hiç çekmedim zaten. Çalışmayı daha doğru buluyorum.

K.Ö.2:Düzenli bir çalışma sistemi oluşturduğum için gerek duymuyorum. Diyelim ki bir dersten kopya çektim ama sürekli vicdanım rahatsız olacak diğer şeylere de odaklanamayacağım. Yapamamam da kendi eksikliğimden yapamadım deyip geçiyorum.

Kız öğrencilerin (K.Ö.1 ve K.Ö.2) ön görüşmede verdiği cevaplara bakarak kopya çekme davranışını yanlış buldukları çekseler bile (K.Ö.1) sonunda pişman oldukları; buna rağmen erkek öğrencilerde (E.Ö.3 hariç) hiçbir pişmanlık dile getirilmediği hatta tekrar olsa tekrar çekeceklerini söyleyerek hatalarını farkına varmamış oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Son görüşmeler

Uygulama sonunda öğrenciler ile son görüşmeler için tekrar röportaj yapılmış, alınan cevaplar aşağıda verilmiştir.

“Uygulamaya katıldıktan sonra kopya çekmek için öne sürülen bu mazeretler hakkında ne düşünüyorsun? Kopya çekme eğilimine karşı bakış açın değişti mi?” sorusuna öğrencilerden gelen cevaplar:

E.Ö.1:Hepsi kendini haklı bulmak için sunulan mazeretlermiş. Artık çok zor durumda kalmadığım sürece çekmem.

E.Ö.2:Okumadan önce sunulan bu mazeretleri doğru bulmuyordum. Okuduktan sonra da doğru bulmadım. Ama yine olsa büyük ihtimalle çekerdim.

E.Ö.3:İnsanın bir işi yapmamak için bahanesi olmamalı. İnsan istedikten sonra her şeyi yapabiliyormuş. Peygamberlerin hayatları bize bunu gösteriyor. Kendi hayatımdaki dertleri çokta takmamam gerektiğini öğrendim. Peygamberler ne zorluklara katlanmış bizimde bunlara katlanabileceğimizi düşünüyorum. Önceden çektiğim kopyadan pişman olmuşum. Bundan sonrada bir daha çekmem.

K.Ö.1:Kopya çekmeyi zaten yanlış buluyordum ve uzun zaman önce çekmişim. Çalışmayı daha doğru buluyorum çalışan biri zaten yapar. Yapamasa bile en azından vicdanı rahat olur. Peygamberlerin yaşadığı zorluklar karşısında bizim karşılaştığımız sorunların devede kulak olduğunu düşünüyorum.

K.Ö.2:Peygamberlerin hayatlarını inceledikten sonra bunların mazeret olmadığını gördüm. İsteyen kişi hem çalışıp hem tevekkül ettiği sürece bunu yapabilir. Ailelerine geldiğimiz zaman ailesi ister desteklesin ister desteklemesin o kişi kendisi çalışıp yapabilir. Çünkü peygamberlere baktığımızda da onları desteklemeyenler oldu ama buna rağmen onlar tebliğ etmeye devam ettiler. Vicdanı rahatlatmak demişim ama peygamberlerin hayatlarına baktığımızda bu vicdanı rahatlatmak olmaz. Eğer kişi doğruluğa ve dürüstlüğe önem veriyorsa başını her yastığa koyduğunda bu aklına gelir. Bunların bir kaçış olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Düzenli bir çalışma sistemi oturttuğum için hiç kopya çekme ihtiyacı duymadım. Ailemde bu konuda beni zorlamadı ister yaparsın ister yapmazsın 50 de alırsın 100 de alırsın dediler. İlla herkes başarılı olacak diye bir şey yok. Zaten insan kusurlarıyla güzel.

Uygulamanın sonunda alınan cevaplardan da anlaşılacağı üzere öğrenciler hem peygamberlerin hayatları hakkında bilgi sahibi olmuş hem de kopya çekme eğilimine karşı bakış açıları istenilen yönde değişmiştir. Peygamberlerin hayatlarında karşılaştıkları zorluklardan etkilenen ve kendi yaşamlarındaki zorluklarla onların yaşamlarındaki zorlukları mukayese eden öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeylerinde olumlu yönde değişim belirlenmiş, öğrenciler üzerinde istenilen etki oluşmuştur. Bu uygulama ile öğrencilerin hayatlarında rol model alabilecekleri doğru kişilerle manevi yönden tanışmaları sağlanmış ve onlardan etkilenerek kendilerini pozitif yönde değiştirmeye başladıkları görülmüştür.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Projenin amaçları doğrultusunda edinilen bulgulardan ortaya çıkan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin esnek dayanıklılık düzeylerine cinsiyetin etkisi incelenmiş, cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Alan yazında yapılan araştırmalarda yapılan Nesrin, Pınar, Ceren ve Ayşegül yaptıkları araştırmada cinsiyetin psikolojik dayanıklılık da olarak adlandırılan esnek dayanıklılığa etkisini inceledikleri

araştırmada anlamlı herhangi bir sonuç bulamamışlardır (Duman vd.,2020).Elde edilen sonuçlar alanda yapılan diğer bazı araştırmaların sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir. Örnek olarak Tümlü ve Receptoğlu da yaptıkları çalışmada cinsiyetin esnek dayanıklılığa anlamlı bir etkisi olmadığını göstermiştir (Tümlü ve Receptoğlu, 2013). Araştırmada peygamberleri tanıma, rol model alma ve esnek dayanıklılık düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Alanda peygamberleri rol model alma ve esnek dayanıklılık ilişkisini inceleyen başka bir çalışma bulunmamıştır. Esnek dayanıklılık sonradan öğrenilerek geliştirilebilen bir özelliktir (Karaboğa, 2019). Öğrencilerin kopya çekme eğilimlerine cinsiyetin etkisi incelenmiş, nitel bulgular doğrultusunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Akdağ ve Güneş de yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden daha az kopya çekme eğiliminde olduklarını gözlemleyerek cinsiyetin kopya çekme eğilimine anlamlı bir etkisi olduğunu göstermiştir (Akdağ ve Güneş, 2002). Bu projede peygamberlerin hayatları ve mücadele gücünü rol model almanın esnek dayanıklılığa etkisiyle birlikte kopya çekme eğilimine etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak peygamberler tarihinin katılımcıların mücadelecisi ruhuna, esnek dayanıklılık düzeyine ve kopya çekme eğilimine nasıl etki ettiği nitel ve nicel sonuçlarla görülmüştür. Öğrencilerin proje sayesinde bilgilerini arttırdıklarını, bu bilgilerle başka bakış açısı ve yorum getirebildikleri, mücadele ruhuna sahip peygamberleri daha iyi tanıyabildikleri, nitel bulgularda görülmüştür.

Öneriler

Lise öğrencilerinin esnek dayanıklılık düzeylerinin belirlendiği bu projede, rehber peygamberlerin hayatları incelenerek yapılan projeden oldukça verimli sonuçlar elde edilmiştir. Uygulamanın öğrencilerde oluşturduğu etki yapılan görüşmelerden de anlaşılmaktadır. Bu görüşmelerden uygulamanın öğrencilerde derin tesirlerinin olduğu görüldüğünden benzer çalışmaların okullarda yaygınlaştırılması önerilir.

Araştırmaya konu edilen rehber insanların hayatları ile mücadele ruhu taşıyan bir neslin yetişmesinde oldukça etkili olduğu görüldüğünden araştırmacılar tarafından değerler eğitimi konu ve kapsamına uygun farklı peygamberlerin hayatları da incelenebilir.

Bununla birlikte peygamberler rol model alındığında kopya çekme eğilimi dışında ki farklı davranışlara olan etkisi incelenebilir. Peygamber hayatları farklı yaş düzeylerinde öğretilip farklı yaş düzeylerinde rol model almadaki etkisi araştırılarak etkinin artacağı, azalacağı veya değişmeyeceği gözlemlenebilir.

KAYNAKÇA

Akdağ Y. ve Güneş H. (2002). Kopya Çekme Davranışları ve Kopya Çekmeye İlişkin Tutumlar, Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 31(31), 330-343.

Duman, N., Göksu, P., Köroğlu, C., Talay, A. (2020). Üniversitede Psikolojik Dayanıklılık İlişkisi. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 4(7), 9-17. <https://doi.org/10.31461/Ybpd.668737>

Karaboğa, M. T. (2019). Lise Öğrencilerinin Rol Model Tercihlerine İlişkin Bir Çalışma. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(2), 363-391. <https://doi.org/10.17860/Mersinefd.537859>

Topkaya, E. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Güncelleştirilmiş

5. Baskı. Eğitimde Kuram Ve Uygulama, 2(2), 113-118.

Çelik Sezer, İ. (2022) Tübitak Bilim Ve Teknik Dergisi, Sayı Esnek Dayanıklılık,.660.

Ülker Tümlü, G. Ve Receptoğlu, E. (2013). Üniversite Akademik Personelinin

Psikolojik Dayanıklılık Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi(3), 205-213.